

OBSAH

Úvod	10
Cesta od sportů v přírodě k výchově v přírodě	12
Jak jsem závodil s potokem	12
Historické souvislosti turistiky, sportů a výchovy v přírodě	15
Vývoj ve světě	15
Významné světové osobnosti, které přispěly k rozvoji výchovy a aktivit v přírodě	18
Jan Amos Komenský (1592-1670)	18
Jean Jacques Rousseau (1712-1778)	18
Johann Heinrich Pestalozzi (1746-1827)	18
John Dewey (1859-1952)	18
Kurt Hahn (1886-1974)	19
Historické kořeny aktivit v přírodě v českých zemích	20
Vývoj po vytvoření ČSR	20
Vývoj po 2. světové válce	21
Několik dat z vývoje po listopadu 1989	22
Významné české osobnosti, které přispěly k rozvoji výchovy a aktivit v přírodě	23
Miroslav Tyrš (1832-1884)	23
Marie Provazníková (1890-1991)	23
Jiří Stanislav Guth-Jarkovský (1861-1943)	24
Antonín Benjamin Svojsík (1876-1938)	24
Miloš Seifert (1887-1941)	24
Eduard Štorch (1878-1956)	24
Jaroslav Foglar (1907-1999)	25
Miloš Zapletal (*1930)	25
Širší souvislosti turistiky, sportů a aktivit v přírodě	26
Vazby mezi sporty v přírodě, turistikou a pobytem v přírodě	26
Současné trendy	26
Přínos pro kinantropologii	28
Oblast aktivit v přírodě	29
Aktivity v přírodě	29
Sporty v přírodě	29
Turistika a putování	30
Pobyt v přírodě a táboření	30
Cvičení v přírodě a lanové překážky	31
Hry v přírodě, iniciativní a kooperativní hry	31
Poznávání, pozorování a ochrana přírody	31
Lov a sběr plodů	31
Pracovní činnost a služba	31
Umělecko-tvořivá činnost	32
Přežití v přírodě	32
Termíny spojované s oblastí aktivit v přírodě	33
Prožitek	33
Flow	34
Emoce	34
Zkušenost	34
Dobrodružství	34
Riziko	36
Strach	36

Další termíny spojované s oblastí výchovy a aktivit v přírodě.....	36
Výchova v přírodě.....	41
Vývoj výchovy přírodě ve světě.....	41
Vybrané zahraniční koncepce výchovy v přírodě.....	42
České stopy vedoucí k dnešnímu pojetí výchovy v přírodě	47
Výchova v přírodě v České republice dnes	52
Český koncept zážitkové pedagogiky – kritický pohled	56
Několik poznámek k zážitkové pedagogice.....	57
Rysy zážitkové pedagogiky	58
Programy výchovy v přírodě.....	59
Typy programů	59
Rekreační programy	59
Sportovně orientované programy	59
Výchovně zaměřené programy	59
Programy rozvojové	59
Terapeutické programy.....	60
Některé zásady pro tvorbu programů	60
Realistické cíle	60
Vztah vedoucích a účastníků, příklad vedoucího	60
Rozmanitost přístupů a přípravy.....	60
Celostní pohled.....	61
Odpovídající čas pro přípravu i uvedení programových bodů.....	61
Hodnocení	61
Reflexe	62
Úrovně reflexe	63
Podmínky pro zdárný průběh reflexe	64
Efektivní postup učení se novým dovednostem	65
Didaktická pravidla	66
Bezpečnostní zásady a pravidla pro tvorbu programů výchovy přírodě.....	67
Náměty pro vypracování mezinárodně platných bezpečnostních předpisů	67
Zásady předcházení nebezpečným situacím a snižování rizika	68
Turistika.....	71
Historie Klubu českých turistů a turistika a pobyt v přírodě v prostředí vysokých škol ...	71
Charakteristika současného Klubu českých turistů	73
Značení turistických tras.....	74
Turistický program KČT	74
Podmínky, výhody a bonusy členství	75
Ediční činnost KČT	76
Zahraniční spolupráce	76
Turistika v širším kontextu	76
Kulturně poznávací činnost	79
Chráněná přírodní území a objekty.....	80
Kulturní a Národní kulturní památky	83
Charakteristika vybraných druhů turistiky	87
Pěší turistika (PT).....	87
Vysokohorská turistika	87
Znalosti a dovednosti pro přípravu a vedení turistické či jiné akce v přírodě	91
Příprava, plánování, vedení a zhodnocení akce	92
Cíl akce.....	92
Plán trasy a výběr oblastí.....	92

Nejvhodnější doba.....	92
Pojištění.....	92
Plán dopravy.....	93
Seznámení účastníků s plánem akce.....	93
Ubytování.....	93
Skladba stravy.....	93
Lékařské zabezpečení.....	93
Lékárnička.....	93
Materiálně technické zabezpečení.....	93
Výběr skupiny.....	94
Plánování jednotlivých túr.....	94
Taktické chování na túře.....	94
Táboření a základní tábornické dovednosti.....	96
Oheň, ohniště.....	96
Zásady pro využívání ohně.....	96
Druhy ohňů.....	97
Vaření.....	97
Místo pro stan a jeho stavba.....	97
Některé zásady pro budování stálých táborů.....	98
Nouzové spaní – bivakování.....	98
Pracovní dovednosti a tvořivost při táboření.....	99
Likvidace tábořiště.....	100
Sporty v přírodě.....	101
Dělení sportů v přírodě.....	101
Cyklistika a cykloturistika.....	103
Historie základního technického vývoje jízdního kola a cyklistiky.....	103
Cyklistické disciplíny.....	105
Základní technické poznatky o kole.....	106
Udržování technického stavu kola a běžné závady.....	108
Jízda na kole.....	108
Výstroj a výzbroj cyklistů.....	108
Bezpečnost podle pravidel silničního provozu.....	109
Etapy cyklistické miniškoly.....	109
Soutěžní formy v cykloturistice.....	111
Orientace a orientační běh.....	112
Několik dat z vývoje orientačního běhu.....	112
Vybavení pro orientaci.....	113
Čtení mapy.....	114
Volba postupu.....	118
Zbloudění neboli „kufr“.....	123
Cvičení a soutěže.....	123
Navigační systémy.....	126
Sportovní lezení a horolezectví.....	128
Několik historických dat ve vývoji horolezectví a sportovního lezení.....	128
Ochrana přírody.....	130
Lezení v programech výchovy v přírodě.....	130
Hra jako metoda i výchovný prostředek.....	131
Podstatné rysy hry.....	131
Dělení her.....	131
Hlediska, podle kterých můžeme členit hry.....	131

Výběr, příprava a vedení her	132
Úkoly a postavení vedoucího hry	133
Příprava hry	133
Uvedení hry	133
Vedení hry	134
Prostory hry	134
Trvání hry	134
Závěr hry	134
Co může narušit dobrý průběh hry	134
Bezpečnost	135
Ohled na přírodu.....	135
Výběr osvědčených her	135
Seznamovací, zahřívací a kontaktní hry	136
Hry na rozvoj důvěry	136
Hry iniciativní, kooperativní a problémově orientované	136
Hry v přírodě	137
Hry společenské, dramatizace, psychohry	139
Závěrečné hry a ceremoniály.....	140
Cvičení v přírodě a jeho nové podoby	141
Zdroje teorie a praxe cvičení v přírodě.....	142
Bezpečné provádění cvičení v přírodě.....	142
Kvality vedoucího	142
Úvodní instrukce	142
Příprava a oblečení účastníků	143
Jištění, záchrana, dopomoc	143
Provozní pravidla	144
Pojištění a záruky	144
Etika a ochrana přírodního prostředí	144
Soubory cvičení v přírodě s různým zaměřením	144
Ranní cvičení	145
Kondiční běh nebo chůze v terénu	145
Výběhy do terénu	146
Dobrodružná stezka	146
Stezky, okruhy a areály s dočasnými nebo stálými překážkami.....	147
Lanové překážky	148
Speciální překážkové dráhy testující obratnost a výkonnost	148
Ekologická výchova a ekohry.....	149
Hledání inspirace.....	149
Přírodu je třeba chránit	151
Etická hodnota.....	151
Estetická hodnota	151
Rekreační a výchovná hodnota.....	151
Ekonomická a vědecká hodnota	151
Malý příspěvek každého z nás.....	151
Ekohry	152
Probuzení zájmu	152
Koncentrované vnímání.....	153
Bezprostřední zkušenost.....	153
Dělení se o své zkušenosti s jinými lidmi.....	154
Ekologické organizace a aktivity.....	155

Oblasti využívání aktivit v přírodě	157
Přírodní víceboje	157
Aktivity v přírodě pro různé skupiny populace	158
Riziková mládež	158
Senioři	158
Lidé se zdravotním postižením	158
Outdoorový trénink	159
Světové odborné organizace rozvíjející aktivity a výchovu v přírodě	160
Outward Bound (OB)	161
Association for Experiential Education (AEE).....	163
Project Adventure (PA)	164
Institute for Outdoor Learning (IOL)	164
European Institute Outdoor Adventure Education and Experiential Learning (EOE).....	165
The European Network of Outdoor Sports (ENOS).....	166
České organizace rozvíjející aktivity v přírodě a jejich výchovné působení.....	167
Školy	167
Předškolní vzdělávání.....	167
Základní a střední školy.....	167
Vysoké školy	167
Tělovýchovné organizace, svazy, asociace	170
Odborná pracoviště ministerstev a komunálních správ	171
Sdružení dětí a mládeže.....	171
Nadace, fondy, programy	173
Komerční organizace.....	174
Individuální neorganizovaný pobyt v přírodě.....	174
Vzdělávání odborníků.....	175
Příprava profesionálních odborníků ve školách	175
Příprava dobrovolných odborníků v občanských sdruženích	175
Příprava odborníků v akreditovaných střediscích.....	176
Literatura.....	178